

ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 15 ԵՐՐՈՐԻ ՏԱՐԻ Զորքաբերի և Փետրվարի

1886

Զորքաբերի և Փետրվարի ԵՐՐՈՐԻ ՏԱՐԻ № 15

Տարեկան 10 ռուբլի, վեց ամիս՝ 6 ռուբլի, երեք ամիս՝ 3 ռ. 50 կ. հատով 5 կոպեկ:
Բաժանորդ գրվում են ֆիլիսոփայական խմբագրատանը:

Խմբագրության հասցեն՝ Тифлисъ. Редакция «Нор-Даръ»
կամ Tiflis. Rédaction «Nor-Dar».

Խմբագրությունը բաց է ամեն օր (բացի տոն օրերից) ժամը 9-ի մինչև 2-ը: Ցայտարարությունները ընդունվում են ամեն լեզուներով: Ցայտարարությունների բաժին 2 կ., ընկածների համար կրկնապատիկ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ-ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

ՆՈՐ-ԴԱՐ

ԱՄԵՆՈՐԵԱՅ ԹԵՐԹԸ
Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս Ո Ւ Մ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ Է 1886 թվականին

Նոյն քերական և ծրագրով
(Երրորդ տարի)

Տարեկան գինն է 10 ռուբլի, վեց ամիս՝ 6 ռուբլի, հատով՝ 5 կոպ. Եւրոպայի և Թուրքիայի բաժանորդները վճարում են 30 Ֆրանկ:
Ուսանողները վճարում են 10 ռուբլի:
Բաժանորդ են գրվում իւրաքանչիւր ամիս 1-ից:
Թիֆլիսում բաժանորդ են գրվում Ֆիլսոփայ. Եւրո-Գարո-ի խմբագրատանը:

Խմբագրատանը գտնվում է պոստատան ետեւը՝ Տրոյցկեյի փողոցի վերայ՝ Սաւեւա (Տրոյցա) եկեղեցու հանդէպ՝ տուն № 9:
Օտար քաղաքներից դիմում են խմբագրության՝ Тифлисъ, Редакция „Норъ-Даръ“ կամ Tiflis (Caucase) Rédaction «Nor-Dar»:

Խմբագիր — Հրատարակիչ՝ ՍՊԱՆԳԱՐ ՍՊԱՆԳԱՐԱՆՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ
Առաջնորդող. — Թրքաբայ մի բարեգործի առթիւ:
Ք Ր Օ Ն Ի Կ Ո Ն. — Լուրեր, Մենք գէտ ենք զրան:
Ք ա ղ ա ղ ա կ ա ն. — Գերմանիա, Ֆրանսիա, Լուրեր:
Խ ա ռ Ն Լ Ո Ւ Բ Ի Ր:
«Նոր-Դար»-ի պատասխաններ:
«Նոր-Դար»-ի հեռագիրներ:
Բ ա ն ա ս Ի Ր ա կ ա ն. — Մատենախոսական ակնարկ:
Յ ա յ տ ա Ր ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ն Ն Ի Ր:

Թիֆլիս, 4 փետրվարի 1886.

ԹԻՔԱՆԱՅ ՄԻ ԲԱՐԵԳՈՐԾԻ ԱՌԻԹԻԻ

Մեր ընթերցողները կը մտաբերեն անշուշտ «Նոր-Դար»-ի քրո-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԱՏԵՆԱԽՈՍԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ *)

«Մտեփանոսի Տարոնացույ Ասողկան Տիեզերական» Երկ. սոց. Դ Ս. Պե. տերբուրգ 1885.

III

Ասողկան պատմութեան համառօտ բովանդակութիւնից արդէն տեսանք՝ որ առաջին երկու հանդէսը նախորդ պատմագիրներից առած ժամանակագրութիւնն է՝ հետեւողութեամբ և բառացի արտագրութեամբ: Այս բանը ընթերցողը լաւ կարող է տեսնել, եթէ կարդալու ժամանակ ձեռքի տակ ունենայ պ. Մ. Խմբի թարգմանութիւնը: Միմիայն երրորդ հանդէսի մէջ, այն եւս ի՞նչ զլխից սկսած՝ պարզում է մեր առաջ հեղինակի ինքնազուրկ անկախ աշխատութիւնը: Ուրեմն այստեղ հարկաւոր է որոնել նրա լեզուի և ոճի բնաւորութիւնը, ինչպէս պատմագրի և խմբագրի թէ ինչ ներքին վերայ է դարձած նրա ընտրութիւնը և ինչ տեսակ է նրա պատմելու եղանակը:

Սակայն այստեղ մի բան հարկաւոր է աչքի առաջ ունենալ, որովհետեւ առանց սրա մենք կարող ենք սխալուել և բոլորովին նուազեցնել ինչպէս Ասողկանի նոյնպէս առ հասարակ

նիկոնի բաժնում Զմեռնիայից ըստացած հեռագիրը, որի մէջ լայնուած էր, որ Յովհաննէս Եֆէնզի Սպարթալեանը լանձն է առել Զմեռնիայի Մետրոպեան Վարժարանը իւր ծախքով վերականգնելու: Ծախքը 50000 ռուբլու չափ էր հասնում:

Այդ բարեգործ, հարուստ և մեծանուն հայի նոր բարեգործութեան լուրը ամեն տեղ տարածուեցաւ և Պօլսի հայերի ուշադրութիւնը հրաւիրեց իւր վերայ: Թիւրքիայից ստացած նամակներից և լրագրերից տեսնում ենք, որ Թիւրքիայի հայոց մամուլը առան-

մեր բոլոր նախնի պատմագրաց երկարութեան յարգը և արժանաւորութիւնը: Բանն այն է որ արդէ ժամանակի գաղափարը պատմութեան վերայ մեծ տարբերութիւն ունի հինների ունեցած գաղափարից: Այս պատճառով հինների պատմութիւնն բառի իմաստը լաւ պիտի ըմբռնել Նախնի պատմաբանների տեսակէտով՝ պատմութեան նիւթը և նպատակը մի որոշ ժամանակում կատարուած նշանաւոր անցքերի և դէպքերի վերայ պատմելու էր, այս խօսքի բառացի նշանակութեամբ: Երկրի իշխանների և հայրապետների գահակալութիւնը, ներառեց վարչակարգավարութեան հանդամանքները, իրարու հետ ունեցած բարեկամութիւնը կամ թշնամութիւնը, պատերազմները և երկպառակութիւնները: Բնութեան արհաւիրքները՝ սովի երկրաշարժութիւն, ժանտախտ Երեսելի քաղաքների, վանքերի և տաճարների չինութիւնը: Եւ այս ոչ թէ ուժով և հանդամանքով, — սկզբնապատճառի և հետեւանքի ներքին կապով, այլ առակի նման՝ իւրաքանչիւր անցք առանձին: Միլիոնաւոր ժողովուրդ և նրա կենսի վիճակը և հանգամանքները այս ժամանակի պատմագիրներից անտես ու անուշադիր են մնում: Իսկ թէ երբեմն երբեմն ջրի երես են ելնում, այն եւս կամ զեղիւթութեամբ ապականուած, անուշապցած, կամ թշնամիներից կոտորուած և քանդուած:

Հին զբաղուած է զբանով և մեծ գովասանքներով խօսում է բարեգործ Յովհաննէս Եֆէնզու մասին թէ անցեալում գործած և թէ այժմս նրա կատարելը ազգագուտ գործերի առթիւ: Կ. Պօլսի մամուլը Յովհաննէս Եֆէնզուն փառաբանում է իբրեւ մի նոր Պեղծեանի, իսկ Զմեռնիայի երիտասարդները երաժշտական խմբով, ծաղիկ փունջով գնում են Սպարթալեան էֆէնզու ապարանը և շնորհակալութեան ուղերձ կարգում:

Մենք սովոր ենք Թիւրքիայից միշտ անախորժ լուրեր լսելու: միշտ ցոււ, միշտ գանդաւ: Ուրեմն աւելի ուրախ պէտք է լինիք որ այսօր լաւ լուր ենք ստանում, ուրախ ենք, որ Թիւրքիայի հայոց մամուլը մի լաւ գործ ունի գովելու և միաբերան գովում է:

Ահա մի քաղաք, որ մեծ ջանք է գործ դնում իւր հանրօգուտ հաստատութիւնների, իւր համայնքի բարորութեան վերայ: Ահա մի հայ բարեգործ, որ չէ գաղաւթում իւր ազգի օգտին բարի գործեր կատարելուց: Երեկ Հիւանդանոց է կառուցել, գերեզմանատուն շինել, կիսատ մնացած եկեղեցւոյ շինութիւնը աւարտել, այսօր օրիորդաց վարժարան է կառուցանում, իսկ վաղը պիտի կառուցանէ հին Մեսրոպեան դպրոցի տեղը մի նորը, ընդարձակ և շքեղը:

Ակամայ մտածում ենք. միթէ Զմեռնիան էլ Թիւրքիայումը չէ,

միթէ զմեռնիայից հայերն Թիւրքիայի հայերից չեն, միթէ Կ. Պօլսում հարուստ հայեր չը կան. այնքան փողեր, մեծ գումարներ գնացին գանազան անուան տակ Թրքահայաստան, Վան, Ինչու այնտեղ չը կան դպրոցներ, մի որեւէ օրինաւոր հաստատութիւն: Ինչու ամեն կողմից տրտուել, գանգատ ենք լսում, և միմիայն Զմեռնիալից է որ գանգատ չենք լսում, միմիայն Զմեռնիան է, որ փող չէ խնդրում ուսաստաններից, միմիայն Զմեռնիայումն է, որ ամեն բան, ազգային վարչութիւն, դպրոցներ բարեկարգ գործեան մէջն են: Միմիայն Զմեռնիայումն է, որ հարուստ գրպանով հայր՝ հարուստ է հանգիստանում և սրտով:

Այդ այն Զմեռնիան չէ, ուր հայերը պառակտուած միմեանց դէմ վիճում էին, որ Սպարթալեանները ազգային գործերից հեռու, ինչպէս միւս հարուստ ընտանիքները, ժողովրդից առուած էին: Ո՞րտեղից այս հիմնովին փոփոխութիւնը և արտեղից այս տարբերութիւնը միւս թրքահայ համայնքներից:

Դրա բացատրութիւնը գտնում ենք «Հայրենիք» թերթի մէջ:

Ազգային ժողովի անգամ, համաժողով իւր լուրջ քննադատութեամբ Ս. Փափագեանը Յովհաննէս Եֆէնզի Սպարթալեանին նուիրած մի յօդուածում այդ հայ մեծատուն բարեգործին կատարած հանրօգուտ գործերը թուելուց և

իւր շնորհակալիքը լայնեւուց լետով տուած է:

«Տեսնելով Սպարթալեան Եֆէնզուին այս շնորհներն, ևս նորոգ կառուցեալ աղկանց վարժարանն, նոր գերեզմանատունն և անորմատուռը, Ս. Ստեփաննոս եկեղեցւոյ մնացորդ շինուածոց աւարտումը, պարտ կը համարեմ շնորհակալ լինել նաև Իգմիրի առաջնորդ Ամեն. Տ. Մեղիսեղեկ Սրբազանին, որոյ հովազութեան և խնամոց արդիւնքն են անտարակոյս այդ ամեն բարիք, զորս հետզհետէ վայելեց Իգմիրից: 1873-74 թվականներուն մէջ Իգմիր տակն ու վերայ եղած էր, և շնորհիւ Եղեքեան Սրբազանի, որ իբրեւ քննիչ զնաց անդ, առաւել լուզուեցաւ: Ան աստիճանով արհեստաւոր դասակարգը գրեթէ ամբողջովին դէմ ելած էր մի քանի մեծատանց, և մասնաւորաբար Սպարթալեան գերդաստանին դէմ: 1875-ին Իգմիրի առաջնորդ եղաւ Տ. Մեղիսեղեկ Սրբազան, որ զետեւ ալ բաժանումն ու երկպառակութիւնը բառնալ և համեմատելով իւր հաստատել երկու կողման մէջ այն աստիճան, որ Սպարթալեանը ոչ միայն մոռցան անցեալը, այլ և սկսան բարեբարել Ազգին:

Ո՞րչափ առաջնորդներ և հովիւներ տեսած ենք, որք ոչ միայն չեն ուզած մեծատանց և փոքրատանց մէջ համեմատելու հաստատել, այլ և կեցածն ևս եղծանել ջանաքած են իրենց հանգստեան և ա-

րազմաթիւ և բազմասեռ ժողովուրդին: Իսկ իւր կերպով՝ դաւանութեամբ և կրօնով միացնելու պատմութիւն է:

Ջարմանալի չէ, որ մեր պատմաբանը՝ այս ինդիկներին ամենապոզուած ժամանակում ապրելով, իւր պատմութեան նիւթը զիստաւարակաւ այս խնդիրներից է առել: Դա մի թշուառ ժամանակ էր. «աւուրը գոռից և հալածանաց» աւուրը աղիտութեան և խառնաց» Այս պատճառով՝ դրանց մտաւոր գործերը շինելու և դատելու ժամանակ անհրաժեշտ հարկաւոր է նրանց դարի հանգամանքները և հայեացքները աչքի առաջ ունենալ: — Այդ իւրաքանչիւր ժամանակի իւրոյ է ծընունդ և արգասիք:

Ցայնի է, որ մեր արդի խմբագրութիւնը իրենց սեպուհ պարտաւորութիւնն են համարում մեր նախնեաց այս ուղղութիւնը պարտաւել և մեծատմութեամբ յանդիմանել, որ նրանք պարտաւել են կրօնական-դասական ինդիկներով և անթիւ անվերջ վիճաբանութեան մէջ են մտել: Տարաբաղաւարտ երբեմն այդ խմբագրութեամբ հրատարակել են և այնպիսի գրութիւն և լրագրութիւն մարդիկ, որոնք հայ գրականութեան մատուցած ծառայութիւններով մեր խորին յարգանքի և երախտագիտութեան արժանի են: Օրինակ՝ բազմաթիւն Շահնազարեանց զետեւան վարդապետը, որ Ասողկան առաջին հրատարակութեան մէջ այս

թիւր ու անտեղի կարծիքն էր յայտնած *):

Մեր երկրասարդ հայկաւանը, որ թէն իւր գործին վերայ լոկ հայկաւանութեան և ժամանակագրութեան տեսակէտից է նայում, առաջ բերելով Շահնազարեան վարդապետի կարծիքը բուն խօսքերով, բոլորովին իրաւացի նկատում է, որ երախտաւոր դիտական վարդապետի մեղադրանքը Ասողկան այս ընթացքի վերայ՝ ըստ հանգստեան *):

*) Մի ինչ պակասի ըստ խոց կարծեաց, (ստուծ է Շահնազարեանց Ասողկան տպագրութեան յառաջաբանի մէջ, երբանիկ ծերուն Ասողկան, այն է զի՝ ի պատճառս կրօնական խնդրոց ինչ ընդ Հայս և ընդ Հուսան, փոխանակ գուն գործելու իբրեւ վարդապետ և իբրեւ աշակերտ խաղաղութեան և սիրոյ քարոզին, առ ի խաղաղ կամ գուն մեղմը դաւակնեալ տալովութիւնն՝ մասնաւոր ի գարուն այնմիկ յորում արաբացեաց երթալով երթալ և վատթարապալ պիտի լինի, իսկ մերս գետ ծնեալ մեծ ծաղկոյն պիտի ունէր ձեռնուրութեան Բիւզանդիան կայսրութեանն, նա ինքն իրաւուն տեսանի ի զրոյց իւրոյ, ևս քան գետ գրող է և բարոյք գիւրբոսական թշնամութիւն ընդ երկուսն ազգոյ զորոյ զպտուղսն ոչ առաջանեաց դառն արտաւոք հանգեք ի կիւղ Հայաստան. զի Յոյնք զկարեալ ընդ ըմբօստ (?) գնացս մերոյ կրկողարանոց, կալաւ խաղախոք զպարտաւոր թագաւորս մեր զհաղիկ և միս անպամ աշխարհացն զերկիր մեր ինքնիշխանութիւնն:») (Ասողկան տ. սոց. Դ Պարիկ, եր. 9 — 10):

*) Տես «Նոր-Դար» № 14.

պահովութեան համար, որք իրենց «ժամուցին» համար և եթ շողորձոր- թած և բարձրացուցած են մեծա- տուններն և զանոնք փոխանակ ազգին «բարեբար» ընելու «բռնա- ւոր» ըրած են այնպիսի սրտեր, որք ինքնայօժար պատրաստութիւն ունէին օգնել ազգին:

Երևում է, որ մի շէնք շինելու հա- մար քար, աղիւս, փայտ, երկաթ և այլ նիւթերը բաւական չեն, այլ անհրաժեշտ է մի ճարտարա- պետի ներկայութիւնը, որպէս զի շէնքը շինուի: Երևում է, որ թըր- քահայերն էլ կարող են շատ բան շինել և դա հարկաւոր նիւթերն ունին, բայց նրանց հարկաւոր է հաշտեցնող, միացնող ուժ, նրանց հարկաւոր է—խնամող բարի հրեշ- տակ:

Ս. Ս.

Ք Ր Ո Ն Ի Կ Ո Ն

Թրքական Ղ. ասմլու գիւղից. (Բօր- գաւառ).—Այստեղ սպանուած յայտ- նի աղալար Սամաթ-աղային սպանող չարագործները գտնուել են: Երբ Սա- մաթ-աղային թաղում են, սպանող- ները նրա գերեզմանի վերայ փայտից մի խաչ են շինում և վերան գրում հետեւեալը. «Իսկ Սամաթ-աղա, կամե- նում էիր սպանել Գեարամին» որ պար- զենքերի արժանանաւ, ահա ստացիր պարգևը: Այս խօսքերով ստատիկ նա- խառում են հանգուցեցնել, մոտու- մանի գերեզմանի վերայ գնելով քրիս- տոնէական խաչը: Քննող մարդիկ զը- րոշներէ ձեռքը ճանաչում են և բռնե- լով նրանց՝ բանտարկում են:

Այս քանի օրերու ինչպէս հաղորդում են մայրաքաղաք լրագիրները, բռնա- կան խորհուրդը չըբարեբարկան է հը- րատարակել, որով արդեւ լիւում է ատամնաբույժներին առաւմանաց ա- լով հիւանդներին բռնելու քիմի- յանի խիստ ներգործող միջոցների կա- ռիք կայ: դրանց կարելի է ստանալ

մանաց այն ոգի կ և վառն այն ր ժամանակի՝ լրջամիտ մարդը ա- ուջ անուղի է և անարգար... Միթէ կարելի է մեղադրել հայածեալին և զրկելահին ասում է մեր իրաւախոհ հայկաբանը, որ ասում է իւր հալա- ծողին և զրկողին: Ասողիկ ապրած դարում՝ Հայաստանեայց եկեղեցին յոյների ձեռքից անխնայ հալածանքի և զրկանքի մէջ էր: Երբեք սիրոյ և քրիստոնէական որպէս թէ ճշմարիտ վարդապետութեան պատրուակի տակ՝ աշխատում էին հայերին իրենց հետ ըստ հոգեւորին միացնելու, սրին հետե- լէր դուցէ է լեզուով միաւորելու ջան- քը: Երկրը իս՝ արդէն նրանց լուծի տակ էր: Այս ձգտման մէջ՝ նրանք ոչ միայն պարզեցնում և սպառնալիքնե- րով շատերին իրենց որոգայթին էին զցում, ոչ միայն չարաբարում ու սպա- նում էին հայրական հաւատի մէջ հա- տատախտներին և արկելում հայկա- կան ծիսով պաշտօնականութիւնը, այլ և նրանց կայսերները հրովարտա- կով ստիպում էին ժողովուրդը թող- նել լուսաւորչի քարոզած հաւատը և եթէ աշխարհը չէր ընդունում, մի- ժամակներով վերայ էին թափում և բռնութեամբ հաղորդ էին առնել տա- լիս մեր կաթողիկոսներին և եկեղեց- յոյ բոլոր ուսուց իրենց հաւատին: Նրանց վարդապետները և բարձրաստի- ճան եկեղեցականները հայերին դրած թղթերով մեղ միշտ ամբաստանում

դեղատներէ միմիայն բռնելներն առ- ւած ընցէպտներով:

Փետրուարի 2-ին, Թիֆլիսի 5-րդ մասում, Պուշկինսկի փողոցի վերայ գտնուող ժամագործ Բարինովիչի խա- նութեամբ անյայտ պատճառից հրդեհ պատահեցաւ և շուտով հրաշք խու- բը հանգրցեց: Ապրանքը ապահովե- ցրած չէ եղել: Ջիւտը համարում են 2000—3000 ռուբլի: Մի և նոյն օրը գիշերը մի հրդեհ էլ եղաւ մասնագէտ ազգեպան շինարիւ Դարբի տանը, հը- րաշք խուժըր ուշ վրահանելով, հրդեհը լափեց համարեա շինութեան մեծ մասը: Տունը ապահովեցրած է և- դիւ 5000 ռուբլիով:

Ներքի գործերի ֆինանսներու պա- տերազմական և կալուածներէ միմի- տրութիւններէ ներկայացուցչներէ կազմուած է մի առանձին կոմիտեաւոր մշակվում է ներկայումս հիմնարկու- թիւններէ և անձինքներէ վերաբերմամբ մի նոր կանոնադրութիւն, որոնց այդ կանոնադրութեան հիման վերայ պիտի իրաւունք տրուի ձրիապէս թղթեր, նա- մակներ և իրեղեններ ուղարկելու պա- տայով: Մտադրութիւն կայ այդ ար- տօնութիւնը ունեցող հիմնարկութիւն- ների և անձանց թիւը պակասեցնել, որոնք կարող են ձրիապէս ու- ղարկել պատաւով միայն հատարել թղթակցութիւններ: Զեղծումներից ա- զատ միալու համար կ'ընտրեն նոր ձեռի ծրարներ: Ստորին կառավարչա- կան հիմնարկութիւնները կարող են ձրի թղթակցութիւններ ուղարկել մի- այն իրենց մերձաւոր իշխանութիւն- ներին, ինչպէս են. հաշտարար դատա- ւորներին, դատատարանական քննիչնե- րին և պրօկուրորի իրաւանց տակ գտնուած անձանց: Նոր կանոնադրու- թեան հանգամանօրէն նախալիծք վերջնականապէս կազմուած է:

Լրագիրներում կարդում ենք, որ Մոսկվայում Տուրգենևի անունով հիմնած անվճար ուսումնարանում 8 ամսուայ մէջ, այսինքն 1885 թ. յուն- վարի վերջից մինչև սեպտեմբերի վեր- ջը յաճախողների թիւը 54,000 հոգուց անցել է: Այս թիւից 3,804 հոգի ար- հեստաւոր և վարպետ են, 911-ը դըր- ծարանում բանողներ և ծառաներ:

էին, և հերեմիկոս ու հերձուածող ա- նուանելով՝ աշխատում էին մեր մու- րութիւնը տպագրեցանելու: Միթէ այս- քան բռնութեան և հալածանքի դէմ, հարցնում է մեր հայկաբանը, մեր եկեղեցւոյ սրբութիւնը ճանաչող վար- դապետներին և գիտուններին հարկա- լոր էր լուել որ համաշխարհ և պար- տութեան: Միթէ հարկաւոր էր խառ- նուել յոյների հետ կրօնով և այն ամե- նով, որ նրանք ցանկանում էին՝ ինչ է «առ ի խաղաղել կամ գոնէ մեղ- մեղ դաւկայծեալ ատելութիւն»: Միթէ հարկաւոր էր թողնել մեր սուրբ եկե- ղեցին և հայրապետական արժողը՝ որի թիւն մին ամենակերպ ճիշդ էր թա- փում, թէ հարկաւոր էր օրինաւոր զէնքով՝ ա զրոց վկայութեամբ յայտ- նի առնել Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ուղի վարդապետութիւնը, պաշտպա- նել անուղի անբաւարանութիւնը և հալածանքից և զգուշացնել ժողովուր- դը, որ չը գայթակղի ինչէ Աստուծոյ, Շնորհաւոր, Տուրգենևի և Տաթևա- ցիի նման հայերը քաջութիւն են ու- նեցել հաւատոյ պաշտպանութեան հա- մար հանդէս դուրս գալ և անարատ պահելով և աւանդել են մեղ մեր սուրբ և անկախ եկեղեցին—բացի և- րախտադատութիւնից և չնորհապար- տութիւնից ոչինչ բան չունինք:

(Կը շարունակուի) Բ. Ս.

25,819-ը ուսումնարանի տոմարն և միջին բաժանմունքներում սովորող- ներ, 5,224-ը մասնաւոր գործերով պա- րապրդներ, 4,311-ն էլ կանայք և այլն:

Միջ գրում են.—Թէ Թիֆլիսի քա- ղաքային վարչութիւնը իւրաքանչիւր ամիս կենսական միջերգներէ զնրը միշտ փոփոխում է: Բայց շատերը բո- լորովին ուշադրութիւն չեն դարձնում դրա վերայ և ինչպէս կամենում են, ինչպէս իրենց քեֆը տալիս է, այն- պէս են վաճառում: Ի հարկէ ով որ գործին ծանօթ է, նրա հետ չեն կա- րող այդպէս վարուի: Այլ այդպէս վարվում են օտարական մարդկանց հետ, որոնք ոչ մի բանից տեղեկու- թիւն չունին: Եւ եթէ պատահում է որ այդպիսիներն իմանում են անարգա- րութիւնը կամ ճարպիկութիւնը, ում զիմեն որ անարգարին պատժեն, ի հարկէ դրանք պիտի դիմեն քաղաքա- յին պահպաններին, բայց արի տես, որ եթէ այդպիսի մի բան պատահում է և այդ պահպաններէ միջնորդու- թեան են դիմում, վերջիններս բոլորովին անտարբերութեամբ են վերա- քերվում և կամ ծիծաղելով հեռանում են: Այդպիսի անարգարութիւններին և խաբարայութիւններին վերջ չի լի- նիլ, եթէ քաղաքային վարչութիւնը իրատ միջոցներ չը ձեռնարկէ մը- սավաճառներին և հացթուխներին նշանակած գներով վաճառել տալու համար:

Թունվարի 15-ին Տագանրոգում Դօն գետը բացուեցաւ և Աղուիկան ծովի վերայ երեւցան սառուցի կտորներ: Տաճն իրպէ շանցած՝ սառուցի կտոր- ները փչեցին Տագանրոգի ուռա- կան չողենաւային և առեւտրական ըն- կերութեան նաւահանդիսոր (փայտից շինած կամուրջ): Այդ միջոցին նաւա- հանդիսի մօտ սառուցիների վերայ զը- անվում էին բանուորներ, որոնց քն- լով տարաւ դէպի ծովը: Տարածների թիւը յայտնի չէ, միայն յայտնի է, ինչպէս հաղորդում է «Օձ. Բ» լրագի- րը, որ նրանց թիւը նշանաւոր է:

ԲԱՍՏՈՒՄԻՅ.—Փետրվարի 2-ին առա- լատը Պոլսից եկած «Անատոլիա» շոգե- նաւում աղմուկ բարձրացաւ: Մի աղ- ջիկ, ինչպէս յետոյ քննութիւնից յայտնուեցաւ—աղմուկ վրացուհի, Պօլ- տով երկար միալուց յետոյ՝ ինչ և ինչ հանգամանքներից ստիպուած ծախ- վում է մի պարսկի վերայ 800 ռուբ- լիով:

Այդ պարսիկը մի ժամանակից յե- տոյ՝ կամենալով վերադառնալ հայրե- նիք, բնականաբար վերցնում է ի- րեն հետ և իւր թանկագին կենդանի ապրանքը և չղկնաւոր նստելով դուրս գալիս Պօլսից: Շոգենաւը երբ հա- նում է Բասթում—վրացուհուն ծանօթ քաղաքը, դա սկսում է լալ և աղա- ղակել: Վրացուհին այլ ևս չը կամե- նալով շարունակել ճանապարհը պար- սիկի հետ, ինքզինը, աղաւաղ է որ իրեն ազատեն դերութիւնից: Նաւա- կաւոր աղմուկին վերայ հաւանելով և գործին տեղեկանալով իմաց է տալիս չղկնաւոր ընկերութեան, իսկ այս վեր- ջին վրացուհուն յանձնում է ստի- կանութեանը: Այժմ վրացուհին աղա- տուած է, իսկ պարսիկը նստած ող- բում է իւր կորած 800 ռուբլու վերայ:

Կ. Պօլսից, Պարսկաստանի զանա- ղան քաղաքներից խմբագրութիւնս ստացել է մասնաւոր նոտիկներ և ըն- դարձակ թղթակցութիւններ, բայց —իւրօրվարի 4-ին—Ռուսիայի պօստը դարձեալ չը ստացուեցաւ:

Ս. Երեստաղէ միաբան Տ. Մամբ- րէ և Տ. Սահակ նորապետակ կալիկո- պոստը ուրբաթ օր Եաֆա հասել և շարաթ իրիկուն հանդիսի Երեստաղէ մտեր են: (Հայրենիք)

Հետեւալ հետաքրքիր պատմութիւ- նը, որը տպուած է «Астраханский Лис- токъ» թերթի № 13, թարգմանաբար հաղորդում ենք մեր ընթերցողներին: «Ղաղանի հնագիտական, պատմա- կան և աղագրական ընկերութեան նիստում անցեալ դեկտեմբերի 29-ին, ինչպէս հաղորդում է «Волжский Вѣст.» լրագիրը, պրօֆէսոր Ն. Ֆ. Վիսոց- կին հետեւալ հետաքրքիր հաղորդու- թիւնն արաւ Ղաղանի հայոց հին գե- րեզմանատան մասին, որը պրօֆէսո- րը գտաւ Բորզոլոյ կոչուած կալուած- քում (Немжская кургана): Մի դարգա- ցած հայ, որը հետաքրքրվում է իւր ժողովրդի ճակատագրով, պատմել էր Վիսոցկուն, թէ ըստ աւանդութեան հայերը, մինչև Ղաղանի ուռաներից վերցնելը, կազմում էին այդ քաղա- քում մի առեւտրական գաղթականու- թիւն, Բուսները Ղաղանը վերցրին, իբր թէ հայեր գործակցութեամբ, ո- րոնք թաթարներին ամբողջութեամբ թող տեղերը ցոյց տուին ուռաներին: Քաղաքը վերցնելուց յետոյ ուռն թա- գաւորը հրամայեց կտորել բոլոր հայերին, վախենալով որ նրանք իրեն հետ կը վարուին նոյնպէս ինչպէս վարուեցին իրենց զայնակից թա- րաքներին հետ, Հայերի մի մասը կա- րողացաւ թաղուել, իսկ մնացածնե- րին կտորեցին և թաղեցին երկի այն ընդհանուր մեծ գերեզմանատանը, ո- լը գտաւ Վիսոցկին:—Ընկերութեան անդամ Ս. Ն. Բէկետովը հաստատեց, որ իրականք ըստ աւանդութեան ինչ- որ ևս ինքը լուել է, հայերը ցոյց տուին ուռն թագաւորին այն տեղը, որտե- ղից կարելի էր մուտք գործել դէպի ամբողջը:»

Ռուս թագաւորի կարգադրութիւնը շատ իմաստուն և նպատակայարմար է եղել մեր կարծիքով:

Ներկայումս կառավարչական շըր- ջաններում «Росс. Кур.» լրագրի ստե- լով, քննվում է Ռուսիայի ընդհանուր առեւտրին վերաբերեալ մի նշանաւոր հարց արտասահման ուղարկուող և երկաթուղիներով Ռուսիայի նաւահա- զրութիւնը փոխադրուող աղաւաղ- ների տարիքը: Ի ջեցնելու մի- ջոցն երբ մասին: Որովհետեւ ներկայ տարին մտադրութիւն կայ նաւահանդիսները նշանաւոր կերպով բարեփոխելու, այդ պատճառով միա- ժամանակ կը թիթխանուի և առե- տրաւորութեանը թիւն փոխադրու- թիւնը նաւահանդիսում:

ՋՄԻՒՌՆԱՅԻՅ Կ. Պօլսի հայ թեմ- թերի հաղորդում են, որ անցեալ յունվարի 13-ին խուռն բաղմութեան ներկայութեամբ այնտեղ մեծ հանդե- սով կատարուել է տեղական աղագր- հիւանդանոցի եօթներորդ տարեկայն- ձեւ վերջացել է Ամեն Միւրիսեղեկ զեւր վերջացել է Ամեն Միւրիսեղեկ սրբապետին, բանախօսութիւնով, որով բացատրել է հանդիսի նպատակը:

—Նոյն օրը երկուցեան տեղական հայ երեստաղէկները երաժշտու- թեամբ, երգերով և ծաղկեղայինքերով գնացել է յայտնի բարերար Յովհան- նէս Սպարթեանին ապարանքը և շնորհակալութեան և երախտագրու- թեան ցոյցեր անելով փունջը մատու- ցել են նրան: Երկու կողմից էլ եղել են զգացում ճառախօսութիւններ և հանդէսը վերջացել է երեստաղէկնե- րի հիւրասիրութեամբ, քաղցրավուն- քով և ընտիր ըմպելիներով:

Երկուայ «Նոր-Գար»-ի քրտնի- կան բաժնում հրատարակուած նորա- կաղմ թատրոնական խումբի անուա- նացուցակում սխալմամբ մտել են տ- փաշայան Տէր-Գրիգորեանի և պ- Տէր-Գրիգորեանի անունները, Ինչպէս մեղ յայտնեցին, Տէր-Գրիգորեան ա-

մուսկները ոչ մէկ խումբի ներկայա- ցումներին չեն մասնակցում:

«Նոր-Գար»-ի բաժանորդագրութիւնը շարունակվում է: Փետրվարի 1-ից բաժանորդ գրուողը վճարում է 9 ռուբլի:

Կ. ՊՕԼՍԻՅ մեղ հաղորդում են, որ եգիպտոսի հայերը ընտրել են իրենց համար առաջնորդ—գեր. Մատթէոս Ե. պիտկոպոս Խղմիրեանին, որը շուտով կը մեկնի իւր նոր պաշտօնակցին:

ՄԵՆԵՐ ԴԵՄ ՆԵՐ ԴԻՄՆ

Մենք ինքներս էլ տեսել և շատե- րից լսել ենք, որ տղայամիտ անձինք մտնելով ժողովրդի մէջ, ամենայն ջանք և աշխատութիւն գործ են դնում հա- մոզելու, հաւատացնելու թէ՛ «Մշակը» լաւ է, իսկ «Նոր Գարը» վատ: «Մե- դուն» յաւաքաղէմ է «Արձապանքից» և այլն: Տարաբազմաբար այդ մոլորե- ցուցիչ կարծիքը պրօպագանդ անող ներք առհասարակ նրանք են, որոնք ինքնուրոյնաբար անկարող են որոշել այս կամ այն լրագրի ուղղութիւնը, լուսարանել նրանց լաւ կամ վատ կող- մերը, մինչև անգամ և ըմբռնելու նը- րանց մէջ յայտնուող մտքերը: Շատ անգամ պատահել է մեղ հարցնել այդ- պիսիներից թէ՛ ինչու մի է կայանում այս-ինչ լրագրի լաւութիւնը, իսկ ին- չու մի այն-միւսի վատութիւնը: Մենք նրանցից և ոչ մէկից լսել ենք մի բա- ւարար պատասխան, ոչ մէկը յայտնել է մեղ իւր սեպական կարծիքը ուղա- տարութիւնը, նրանք՝ որպէս ֆօնօզ- րաֆ մեքենաներ, կրկնել են մեղ ուրիշի խօսքերը, որոնցով ակամայ չարթիկ են մեր ծիծաղը:

Եթէ լրագրութիւնը առհասարակ հիմնուած է ժողովրդի համար, եթէ նրա նպատակն է լուսաւորել ժողո- վրդի խաւար միտքը, բարեւել տըն- տեսական ընկած դրութիւնը, տարա- ծել սէր, համբարաշխութիւն և վերջա- պէս հասցնել նրան մինչև քաղաքա- կրթութեան և ինքնաճանաչութեան ատրիճանը,—այս, եթէ այդ է լրագ- րութեան բարձրագոյն իդէալը, ուրմնն այն պէտք է ունենայ դուռ ժողովըր- դական բնաւորութիւն, պէտք է ունե- նայ փորձած մանկավարժի չափ տա- ղանդ՝ թափանցելու ժողովրդի հոգոյ մէջ, ուսումնասիրելու նրա դրութիւնը և հայրական քնքալութեամբ նրա ուշը և համակրութիւնը արդարացի կերպով գրաւելու դէպի ինքը և ոչ զանազան քաղցրաւնիներով կաշառուելու: Կաշառել աշխատակիցներին, որ նը- րանք աշխատեն խափանել իւր հակա- ոակ թերթի տարածուելը ժողովրդի մէջ զանազան խորամանկութիւններով:—դա համապատասխան չէ լրագրի վեմէ կոչմանը, դա չէ նշանակում ի- րաւացի կերպով գրաւել ժողովրդի համակրութիւնը, և կաշառում ձեռք բերած համակրանքը ոչ հաստատուն կարող է լինել և ոչ պաւիւ կը բերէ մի խմբագրի: Ժողովուրդը, նոյն իսկ և ընթերցողները մեծ մասը, չունի սեպական կարծիք և համոզմունք: Նա զեռահաս ստի նման ձկնում է դէ- պի այն կողմը, որ կողմը վերայ ա- լելի զօրաւոր է փչում քամին: Այսօր այս լրագրի աշխատակիցները կարող գնում են ժողովրդին թիկնել դէպի այս կողմը, իսկ վաղ միւս լրագրին առե- լով ճարպիկ գնումելով դարձնում են միւս կողմի վերայ: Նա որ այսօր պաշ- տոգն է «Մշակի», վաղը պաշտում է «Նոր-Գարին» և առաջինը ձեռք առ- նել անգամ մի տեսակ ցածութիւն է համարում:...

Ինչու... Որովհետեւ նրա համոզմունքն այս կամ այն լրագրի ուղղութեան վերա- բերութեամբ անհիմն են, նրա գաղա- ստա...

Ինչու... Որովհետեւ նրա համոզմունքն այս կամ այն լրագրի ուղղութեան վերա- բերութեամբ անհիմն են, նրա գաղա- ստա...

կօրծնել քաղաքի 9/10 մասը, ուր բը-
նակվում են 8,000 հոգի: Նրա աղիւսի
և բրուտի գործարանների արդիւնա-
բերութիւնները ծախվում են Ամերի-
կայի բոլոր արևմտեան ամերիկացի
նուաճ քաղաքներում և գիւղերում:
Հարուստ այրին մեծ մասամբ բնակ-
վում է լատուում, ուր նա անձամբ
կառավարում է իւր գործերը: Ներկա-
յում նա այդ քաղաքում տուն է չի-
նում, որը կարծես այժմ միլիոն դոլար
Որմնադիրները, ճարտարապետները և
չինութեան համար գործադիր չին-
թերը, բոլորը Ֆրանսիայից են: Մի
քանի ամիս քրանից առաջ նա ուղար-
կեց Բօրլօ իւր նաւերով կաշի և բուրդ
և դրա փոխարէն ստացաւ այն տեղից
տան շինութեան համար զանազան տե-
սակ նիւթեղէններ: Այդ ամբողջ-տու-
նը շինվում է մի քաղաքում որը գտնւի
մենագեղեցիկի է աշխարհիս վերայ:
Պարկը լին է արձաններով, զանազան
ճանապարհներով և զոտուղներով,
բազմատեսակ բոյներով, ծաղիկներով,
ընտանի և վայրի կենդանիներով: Այդ
պարկը արհեստական կերպով զարդա-
րելու համար, ծախսուած է մօտ 1 միլ-
լիոն դոլար: Այս այրի կինը ու-
նի Մակուլա քաղաքում նաև մի պարկ
և արքունիք (Սանտ-Լագոյի մօտ), ա-
ռաւ բուսականութեամբ, անտուն ցո-
րեանի դաշտերով, անաղին պտղատու
պարտէզներով, խաղողի այգիներով և
անհամար հօտերով ու տաւարի նա-
խիրներով: Այդ գործում ծաւալում են
500—1,000 հոգի: Վերջին ժամա-
նակներում նա գրադով տարաւ
100,000 դոլար, որը և ընծայեց իւր
ճիւղապաններին ձիերի արած յաղթա-
նակի համար: Տիկին Կուլինսօն ունի
մի անագին կալուածք նաև Սանտ-Լա-
գոյից 30 մղոն հեռու գտնուած տեղում:
Մօտերում նա այդ տեղի ընծայեց 100
աւ տարածութեամբ մի պարկ և նրան
պատկանեալ ձիերի կրկնքը: Ձը նայե-
լով, որ այրի Կուլինսօն շատ շուտ է
սակայն շատ էլ գործունեայ և անտես
կին է ու ամեն օր կարդում է և քն-
նում է իրեն ներկայացրած հաշիւնե-
րը: Առանց նրա գիտութեան չի կա-
րելի մի քար միւսի վերայ դնել և մի
քար մէկ տեղից միւս տեղը փոխադ-
րել: Այս հարուստ կինը շատ է սիրում
ու յարգում երիտասարդներին տալիս
է նրանց փող միայն այն նպատակով

որ նրանք դրադեցնեն նրան իրենց
խօսակցութիւններովը և այլ տեսակ
պատմութիւններովը: Իւր բաւականու-
թեան համար տիկին Կուլինսօն չի խը-
նայում միլիոններ: Նա նկարչութիւ-
նը շատ չէ գնահատում սակայն շատ
է սիրում աղամանդներ, այնպէս, որ
նա երբեմն դուրս է գալիս զարդա-
րուած աղամանդներով: Նա յայտարա-
րել է, որ չէ կամենում ամուսնանալ
և Ձիւրիում ոչ ոք չէ համարձակվում
առաջարկել իւր ձեռքը նրան: Մօտե-
րում նրան դուր եկաւ մի երիտա-
սարդ գերմանացի, որին համոզեց ըն-
դունելու իւր մօտ քարտուղարութեան
պաշտօն, սակայն այդ քաղաքում էլ
կանցին և նա կը հեռացնէ իւր մօտից
երիտասարդին: Տիկին Կուլինսօն ունի
երկու դուստր—Սենօրիտա Իդադօրա,
19 տարեկան և Սենօրիտա Պասիֆիկ
17 տարեկան ու մի արու զաւակ 24
տարեկան: Այս երիտասարդը միւս
հարուստ մայրերի զաւակներից զանա-
զանվում է նրանով, որ շատ գործու-
նեայ, աշխատասէր և անտես է: Նա
ձի հեծած, ամեն օր առաւօտուն 8-ից
—6 ժամը երեկոյան հսկում է իւր
մօր կալուածքների և նրա մէջ աշխա-
տողների վերայ: Նա կամենում է ա-
մուսնանալ մի հասարակ և չքաւոր
աղջկայ վերայ և նրա մայրը, տիկին
Կուլինսօն Սանտ-Լագոյում գտնուած
ամենալաւ տներէից միւրը ընծայում է
իւր ապագայ հարսնացուին իբրև հար-
սանեաց ընծայ:

«ՆՈՐ-ԳԱՐ»-Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԻ.

ԲԱԳՈՒ. Տ ա ս ը վ ա ճ ա ու կ ա ն-
ն և ը ի ն, ընդունեցէք մեր շնորհա-
կալութիւնը «Նոր-Գար»-ի բռնած ըն-
թացքի և վերջին առաջնորդողների
առթիւ: ձեւ յոյժ համակրական և շնոր-
հաւորական հեռագրի համար վա-
ղուց է, որ հայ վաճառականների մէջ
մտել էր առևտրական գործերի համար
հայերէն լեզուով հեռագրելու սովորու-
թիւնը: Այժմ ուրախ ենք, որ կաթո-
ղիկական ընտրութիւններով ահա
երեք տարի է սովորութիւն է մտել
հեռագրելու հայերէն լեզուով և ոչ
առևտրական գործերի մասին:

ՁԱՒԱԼ-ՕՂԻԻ. պ. Ա-ին, Ձեր յօ-
դուածի մէջ յայտնած մտքերի հետ
համաձայն ենք և ոչ ոք ով լրագրի

բաժանորդ գրել տալու մասին էլ մենք
շատ տեղերից վաղուց է, որ շատ նա-
մակներ ենք ստացել: Բայց ձեւ յօ-
դուածը այժմ հրատարակելը յար-
մար չենք գտնում: Ինչ վերաբերում է
«Նոր-Գար»-ի ձեւ արած գուշակու-
թեանը—շնորհակալ ենք: Ձեզ ուրա-
խացնելու համար կարող ենք միայն
այսքան ասել, որ որքան էլ պարծե-
նան, այնուամենայնիւ ամենքն շատ
«Նոր-Գար»-ն են կարողում թիֆլիսից
սկսած:

ԹԻՖԼԻՍ. Մ-ին, Գաւ լաւ էք նկա-
տել, որ մեզ դէմ գնալու ոչ ոք չ'ունե-
նալով անուարիութեանն են դիմում:
Այս ձեւ ճանաչած մարդը, որ առաջ
մեզ շնորհակալ էր, այսօր ստիպու-
յալով զորքով մեզ հայտնելու, Այսպէս
կը լինի միշտ, երբ փողոցներում և հե-
ղեցու դռներում մեծացածներն քա-
ջարութիւն կը ստանան խայտառակ
ամուսնից: Հայիւններից են խօսում,
այնպէս չէ, կը սպասենք և վերջը կը
ստանանք, թէ ամբողջ ով է միալու:

«ՆՈՐ ԳԱՐ»-Ի ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԻ
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԶԵՆՈՒԳԻՐԱԿԱՆ ԳՈՐ-
ԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ

3 Փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Այսօր իւր բժշկի
հետ ուղևորուեցաւ դէպի արտա-
սահման Մօնտենեգրօի իշխանը:
Մինչև սահմանադուր ուղևեցում
է իշխանին կոմս Սլոյով-Դենիսովը:
Երկաթուղու կայարանում նրան
ճանապարհ ձգեցին Մեծ իշխան-
ները, գեներալները, Պեկո-Պալու-
վիչը և բժշկական ակադեմիայի
մօնտենեգրօցի ուսանողները:

ԼՕՆԻՕՆ. Ամբողջ գրգռող չորս
սօցիալիստների չորեքշաբթի հրա-
ւերած են դատարան:

ԱԹԵՆՔ. Գլխաւոր փողոցներում
կենդանական յեղափոխական մատ-
նաժողովի կողմից յայտարարութիւն-
ներ են կախուած՝ որոնք սպառնում
են կառավարութեանը և թագաւո-
րին, եթէ նրանք չսկսեն պատե-
րազմ:

4 Փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Բ. Գրան Թիւրք-
բօլշարական վերջին համաձայնու-
թեան մասին գրած ճանուցադրի
առթիւ Journal de S.-Petersbourg-ը
ասում է, որ նրա երկու կէտի
մասին կարելի է համաձայնութիւն

կայացնել, ըստ որում Գուրը Ա-
րեւելեան Ռուսիայի ընդհանուր
նահանգապետի իրաւասութեան վե-
րականգումը համարում է իբրև
ձեւական ինչ, իսկ օրգանական կա-
նոնադրութեան փոփոխումը Ռու-
մէլիալում տեղի պէտք է ունենայ
պետութիւնների մէջ կայանալիք
համաձայնութեան հիմանց վերայ,
իսկ այն կէտը որ վերաբերում է
բօլշարական զօրքը Սուլթանի հը-
րամանի տակ գնելուն, կարող չէ
հաճութիւն գտնել: Իգուր տեղը
Գուրը պնդում է, որ այդ բոլորում
է Սուլթանի գերիշխանական ի-
րաւունքներից. ընդհանուրապէս դա
գէմ է միջազգային իրաւունքներին
արեւելքում: Թիւրքիային ստորա-
գրեալ քրիստոնէական պետութիւն-
ները երբէք իրենց զօրքերը Սուլ-
թանի հրամանատարութեան տակ
չեն գրել: Համաձայնութեան կէտը
գէմ է և Բերլինեան պայմանագրին
և իշխան Ալեքսանդրը իրաւունք
չունի այդ անելու: Բայց սկզբուն-
քի տեսակետից բօլշարական զօրքի
թրքական հրամանատարութեան
դնելը կարող է ունենալ նշանա-
ւոր հետեանքներ: Արեւելքում խա-
ղաղութիւնը խախտել և եղբայր
եղբոր դէմ պատերազմ մղել: Ոչ
մէկ դէպքում Ռուսիան չի թող
տալ, որ իւր ազատած Բօլշարիան
այգալիսի գեր խաղալ. եթէ այդ կա-
րողանում են մոռանալ Սօֆիալում,
բայց այդ գետն ուրիշ տեղերում:
ԼՕՆԻՕՆ. Երեկ Բրիմինգհամում
պարապ բանուորները անկարգու-
թիւններ արին: Պօլիցեան ցրեց
կարգ խանդարողներին, բայց լա-
մենայն դէպս պատրաստի պահ-
վում է հեծելազօր գունդ: Անկար-
գութիւնները ճնշուած են և Գրեմ-
եամուսում:

ԲՈՒԽԱՐԵՍ. Ընդունուեցաւ խա-
ղաղութեան պայմանագրի երկրորդ
յօդուածը, որը վերաբերում է սահ-
մանադրի օրոշմանը:

ԲԵԼԳԻԱ. Գերմանական, աւր-
տրիական և անգլիական զեւսպան-
ները նոր առաջադրութիւններ ա-
րեցին խաղաղական բանակցութիւն-
ները շտապեցնելու մասին: Գարա-
շանինը յայտարարեց, որ Թիւրքիան
է մեղաւոր բանակցութեան լետա-
ձգման մէջ: Ռուսական զեւսպանի
առաջարկը հանել բանակցութիւ-
նից բրէգով (?) գործը հաճութիւն
չը գտաւ գերմանական և միւս զեւ-
սպաններից:

Խմբագիր հրատարակիչ
ՍՊԱՆԳԱՐ ՍՊԱՆԳԱՐԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԱԳՈՒ, շաբաթ օրը, փետր. 8-ին
պ. Թաղիկի թատրոնում կը լինի
լետաձգուած ԽՄԲԵՐԳԱԿԱՆ ԵՐԵ-
ՎՈՅԹԸ Խ. ԿԱՐԱՍՈՒՆԻՉԱՅԻՆԵՐԵՔ
բաժանմամբ 15 երգերով: Խումբը
բաղկացած է 40 հոգուց: Տոմարկ-
ները կարելի է վաղօրօք ստանալ
միմիայն թատրոնի կատարում:
2—2

ԲԵՐԵՕՁԻ ԷՄՈՒԼՍԻՍ
Ա. ԷՆԳԼՈՒՆԻ ԿՕՍՄԵՏԻԿԻ

Ոչնչացնում է արեւածերք, բծերը,
պղտկները, դէմքի կարմրութիւնը և
այլն: Բերեօցի Էմուլսիա գործածելու
ժամանակ դէմքի մորթը քնքշանում է
և սպիտակում է, ոչնչացնում է նաև
կնճիւղները և տալիս է պատանեկու-
թեան քնքշութիւն: Չմոռ մորթին
ցրտից և քամուց ճարճաբերու ժամա-
նակ, շատ կարեւոր է գործ դնել այդ
դեղը: Մի շիշի գինն է 1 ր. 25 կ.
ճանապարհածախսով 2 ր.—2 շիշը
ճանապարհածախսով 3 րուբլի: Կեղծ
լինելուց զուշանալու համար խնդ-
րում եմ պահանջիլ կարմիր թանաքով
Ա. Էնգլունցի ստորագրութիւնը և Ս.
Պետերբուրգի Կոսմետիկական Լաբո-
րատորիայի մարկան:
Կարելի է ստանալ Ռուսիայի կա-
սեղութեան մէջ եղած բոլոր յայտնի
զեղաններում: Գլխաւոր պահեստը
Ռուսիայի համար գտնվում է Պետեր-
բուրգում Ա. Էնգլունցի Կոսմետիկա-
կան Լաբորատորիայում Լիտէյնայա
Ձ. 38:
Թիֆլիսում ծախվում է Կովկասեան
դեղօրէից առևտրական ընկերութեան
մէջ:
(Ա. 28082) 13—2

Մ Ա Ն Ո Ւ Փ Ա Կ Տ Ո Ւ Ր Ա Յ Ի Ը Ն Կ Ե Ր Ո Ւ Թ Ի Ն

Զ Ի Ն Գ Ե Ր Ի

Ն Ի Ը - Ե Օ Ր Կ Ո Ւ Մ

ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՄԻԱԿ ՊԱՀԵՍԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԳՏՆՎՈՒՄ Ե ԳՕԼՕՎԻՍԿԻ ՊՐՕՍՊԵԿՏՈՒՄ ՄԻՐԻՄԱՆՈՎԻ ՏԱՆԸ
ԿԱՐԵՄԵՔԵՆԱՆԵՐԻ ԱՄԵՆԱԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ ԱՇԽԱՀԻՍ ՎԵՐԱՅ
ՈՐԸ ԱՐԺԱՆԱՅԵԼ Ե ԱՄՍԵՆԻԳԱՄԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀՈՎԱԸ ՀԱՆԴԻՄԻՆ

Միակ ամենաբարձր պարգևը պատուաւոր դիպլոմ

Մօտ օրերում ստացալ մեծ քանակութեամբ և աւելի կատարելագործուած զանազան տեսակարհետաւորների և ընտանեկան կարեմեքեաններ իրենց օգնական նոր գործի-
ներով և նոր ոտներով, որոնք առանց աղմուկի թեթեւութեամբ բանում են, այնպէս որ ամենաթույլ մարդիկ և ծերունիներն անգամ, առանց ուժ գործ դնելու կարող են գործա-
ծել: Այս մեքենաներից 1883 թ. ԾԱՌՈՒՆԵՑԱԻ մօտ 700,000 հատ, այնպէս որ անցեալ տարում աւելի շատ ծախուեցաւ: Ժամանակուած: Սա ամենալաւ ապացոյցն
է թէ ինչ լաւ լատիւթիւն ունին ԶԻՆԳԵՐԻ ԻՍԿԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԸ:

Նախագգուշութիւն. Զինգերի իսկական կարեմեքեանները մեծ համբաւ ունին, որովհետեւ իրենց գեղեցիկ լատիւթիւններով և յարմարութեամբը զմայլեցնում են ամեն-
քին և հէնց այդ է պատճառը, որ ուրիշ գործարանատէրերը կեղծում են և Զինգերի իսկական մեքենայի անունով ծախում: Այդ պատճառով անհրաժեշտ է դարձնել ձեւ ուշադ-
րութիւնը նրա վերայ, որ Զինգերի իսկական կարեմեքեաններից իւրաքանչիւրը կրելով անգլիական լեզուով «Մանուֆակտուրական Ընկերութեան Զինգերի կրթի
և մամուլի վերայ գրուած էն վերը գրած գործարանական մարկաները: Զինգերի իսկական և օգտուէտ կարեմեքեանները որ երաւքանչիւր մարդ կարողանալ հեշտութեամբ ձեռք
բերել, գնողները կարող են եթէ կամենում են դրամը հետգնելով վճարել, այն է շաբաթը 1 ր. 50 կ. կամ ժամանակամիջոց ստանալ դրամը վճարելու համար, առանց իսկական
գինը բարձրացնելու: Հին մեքենան մաղազինում կարելի է փոխել: Մեքենաները ունին նոյնպէս իրենց պատկանելի գործիքները, ինչպէս են. անոզներ, թել, մետաքս, մեքենայի
և այլն և այլն:

ԹԻՖԼԻՍ, Գ. ՆԵՅԻԼԻՆԳԵՐ, ԳՕԼՕՎԻՍԿԻ ՊՐՕՍՊԵԿՏՈՒՄ ՄԻՐԻՄԱՆՈՎԻ.

Բաժանում են. ԳՈՒԹԱՅԻՍՈՒՄ, Ալեքսանդրեան փողոցի վերայ, տուն 2574-ով, բուլվարի հանդէպ: ԲԱԳՈՒԻ մէջ, Միքայելեան փողոց, տուն Միքայելեան-Աւագովի: ԲԱ-
ԹՈՒՄ, Պօլիցեյիսկայա փողոց, տուն Թերզի-օլլի: Այս մեքենաների մշտական պահեստները գտնվում են նաև Ղարս, Ելիսաւէտապօլ, Ալեքսանդրապօլ, Տուշի, Պետրովսկ, Ասիա-
բադ և Երևան քաղաքներում: